

ויחפור באר אחרת

משך שנים מספר לאחר נישואיו, ישב ר' מענדל, האברך המופלג בתורה וחסידות ספון בד' אמות של תורה והלכה וחסידות צרופה, כשפרנסות מוטלת על כתפי חותנו. ואולם, משחלפו כמה שנים ומשפחתו החלה אט אט להתרחב, שמע ר' מענדל מפורשות מחותנו כי מעתה עליו כבר לדאוג בעצמו לפרנסתו ולפרנסת בני ביתו. וכיון שמיום עומדו על דעתו מסתופף היה בצילו הקדוש של רבו הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע מזידיטשוב, החליט לשים את פעמיו לזידיטשוב, אל רבו הקדוש, כדי לספר לו על דברי חותנו ולקבל את ברכתו. נענה לו רבו: "אכן, חז"ל אמרו יפה תורה עם דרך ארץ". באם חייבים גם דרך ארץ אין מנוס מכך, אני מברך אותך כי תצליח בכל אשר תפנה, והשי"ת יהא בעזרך. את דברי הרבי, "תורה עם דרך ארץ", שמר ר' מענדל מכל משמר והמשיך לקבוע עיתים לתורה משך כמה שעות ביום כאשר עד הנה, כשלצד זה הוא מברר ושואל אצל ידידים ומכירים אודות פרנסה כלשהיא, ממנה יוכל לפרנס את עצמו ואת בני משפחתו. משך תקופה ארוכה חיפש ר' מענדל מקור של פרנסה. בכל העיירות והערים ברחבי המחוז כבר הסתובב, ואולם, ככל שחיפש לא הצליח למצוא איזה מקור של פרנסה נאותה ממנו יוכל לפרנס ולכלכל את עצמו וקל וחומר את בני משפחתו הרחבה, עד שפעמים רבות כבר גמר אומר בנפשו לחדול מלחפש, ולהסתפק במה שיש לו, וה' הטוב יגמור בעדו. ואולם, באחד הימים, נראה היה כי קרן של אור זורחת קימעא בקצה המנהרה החשוכה.

יום אחד, פנה אליו אחד מידידיו הרבים והשיאו עצה: "לא הרחק מכאן, על אם הדרך בדרך המובי" לה לערים רבות במחוז, עומד להשכרה בית מלון גדול. כדאי לך לגשת למקום ולברר בדיוק במה דברים אמורים. מי יודע, אפשר ובדיוק בכך תוכל למצוא את פרנסתך הרחבה והמלאה". ור' מענדל, שכבר זה עידן ועידנים עמל למצוא משהו להתפרנס בו, קיבל את הצעתו של ידידו, ועוד באותו יום שם את פעמיו לעבר בית המלון המדובר כדי לתהות על קנקנו. הוא הגיע למקום והחל לבדוק את המקום, האם הוא מתאים לו. ממבט ראשון ראה ר' מענדל והנה המקום מקור של פרנסה טובה. עוברים ושבים חלפו בשערי בית המלון, כשהם מתאכסנים בו, מי יום אחד ומי יומיים, ומי אפילו שבוע תמים. משמע ניתן להתפרנס ממקום זה. ואולם, לאחר מבט מעמיק הבחין גם בחסרון גדול ביותר, דבר שעצר אותו בהמשך היום להסכים לעסקא. אמנם עוברים ושבים מגיעים אל המלון הזה, אבל יחד עם זאת לא ראה כלל סוחרי בהמות ורועי בקר למול עיניו. ידוע ידע גם ממראה עיניים כי סוחרי בקר אשר מובילים בהמות לעבר הירידיים, משתהים ומתאכסנים אף הם בבתי מלון על אם הדרך. ולמה במלון הנוכחי לא רואים אפילו לא סוחר בקר אחד לרפואה הוא דרש והעמיק בנושא, עד שלפתע הבחין מהו החסרון שבמלון זה. באם בסמוך למלון הזה היתה באר מים חיים, כי אז יוכל היה למצוא בו פרנסה בריוח, שכן אז כל סוחרי הבהמות שמעבירים את בהמותיהם לשוק בעיירה האלמיץ הסמוכה היו מעבירים את בהמותיהם דרך המלון שלו, ואז היתה לו פרנסה גדולה מהם. ואולם עתה, מכיון שבסמוך למלון הזה אין כל באר מים חיים, אזי אף אחד מכל סוחרי הבהמות לא חולף כלל דרך המלון הזה אשר מוצע לו לשכור.

ויחפור באר אחרת

משראה כך ר' מענדל, נפנה והלך אל האדון, בעל בית המלון, בספרו לו את כל הנושא מהחל ועד כלה. עצם הדבר כי בסמוך לבית המלון אין באר של מים, דבר זה מהווה חסרון עצום. בשל כך אינני יכול לתת ברגע זה את הסכמתי לשכור את המלון. חפץ אני להתייעץ בדבר עם מורי ורבי, וככל אשר יאמר לי לעשות כן אעשה. האדון, בראותו כי יהודי זה יודע את אשר לפניו, נאות לבקשתו של ר' מענדל, ועוד באותו יום שם ר' מענדל את פעמיו לעבר זידיטשוב, כדי לספר לרבי את סיפור המלון, ולשאול אותו כדת מה לעשות.

בעומדו בקודש פנימה סיפר ר' מענדל לרבי הקדוש מזידיטשוב את סיפור בית המלון אשר מוצע לו לשכור ואת התלבטותו, והרבי נענה לו: עלה והצלח. אני מייעץ לך לשכור את בית המלון מהאדון, אבל קודם שתכנס למלון, אני מורה לך לחפור בסמוך למלון חפירה עמוקה עבור באר מים, ולאחר שתחפור בעומק האדמה כמה אמות, תבוא אלי לשבות במחיצתי בשבת קודש, וכי אז אומר לך את אשר תעשה."

דבריו של הרבי נתקבלו על דעתו של ר' מענדל ללא עוררין, ותיכף שב אל המקום, כדי לעשות ככל אשר נצטוה. הוא שכר את בית המלון בתנאים טובים מאוד, ואז חפר בקרבתו של המלון חפירה עמוקה בעומק אמות אחדות עבור באר מים. לאחר שהחפירה היתה מוכנה, נסע שוב אל רבי צבי הירש מזידיטשוב לשבת קודש, וכאשר נכנס אל הקודש פנימה אמר לו הרבי: "חפור עוד מעט בעומק ואז תניח בתוך החפירה פיתקא בה כתוב הפסוק (בראשית כו לב) 'ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים'. מהרה שב ר' מענדל אל בית המלון לעשות ככל אשר ציווהו הרבי. הוא חפר עוד מעט בעומק ואז הניח בתוך החפירה פיתקא בה נכתב הפסוק 'ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים'. וראה זה, פלא אך סיים להניח בעומק החפירה את הפיתקא כפי שאמר לו הרבי תיכף ומיד החלו המים לבצבץ מהאדמה, ולא חלפו אלא רגעים מעטים וכל החפירה העמוקה של הבאר נתמלאה במים חיים. מאז ואילך היתה הרווחה לכל תושבי הכפר ששאבו מן הבאר ההוא מים להם ולא רק תושבי הכפר השתמשו בבאר זו, גם כל הסוחרים אשר הוליכו עד עתה את בהמותיהם סחור סחור בדרך ארוכה עד בואם אל באר מים, העבירו מעתה את בהמותיהם רק דרך המלון ההוא בו השקו את בעירם מהבאר החדשה, ושם במלון זה גם קנו תבן ומספוא לבהמתם וגם צידה לדרך. וילך ר' מענדל הלך וגדל, עד כי נתעשר בזמן קצר בעשירות מופלגת.

חיים. מאז ואילך היתה הרווחה לכל תושבי הכפר ששאבו מן הבאר ההוא מים להם ולא רק תושבי הכפר השתמשו בבאר זו, גם כל הסוחרים אשר הוליכו עד עתה את בהמותיהם סחור סחור בדרך ארוכה עד בואם אל באר מים, העבירו מעתה את בהמותיהם רק דרך המלון ההוא בו השקו את בעירם מהבאר החדשה, ושם במלון זה גם קנו תבן ומספוא לבהמתם וגם צידה לדרך. וילך ר' מענדל וגדל, עד כי נתעשר בזמן קצר בעשירות מופלגת.

משראה בעל המלון שעמד בדרך הארוכה אליו הגיעו עד עתה כל הסוחרים וכל הערלים כדי –

ויחפור באר אחרת

להשקות את בעירם ולקנות תבן ומספוא כי חדלו עוברי אורח לעבור דרך ביתו, עמד ובירר - מדוע אירע לו כך? או אז שמע הכיצד היהודי חפר בחצר בית מלונו חפירה שנתמלאה במים, ומעתה ואילך כולם משקים את בעירם ואת בהמותיהם במלון של היהודי ואילו בית מלונו שלו נותר בעירום וחוסר כל. משכך עברה עליו רוח קנאה, והחל לקנא בהצלחתו ובעשירותו של היהודי בעל בית המלון החדש אשר מתעשר על חשבוננו. ולא נתקררה דעתו עד שהלך אל האדון אשר השכיר את המלון ליהודי וגילה את אוזניו כי היהודי ששכר ממנו את בית מלונו הונה אותו במקחו, והוא נתעשר בזמן קצר על חשבוננו. מוכן ומזומן אני אמר האיש לאדון המשכיר של בית המלון, לתת לך דמי שכירות הרבה יותר ממה שהשוכר היהודי משלם לך, ובלבד שתשכיר לי את המלון ההוא שעומד בדרך הקרובה. בשמוע האדון את דברי הגוי, נאות לדבריו, ועוד באותו יום השכיר לו את בית המלון, כשהוא מצוה על ר' מענדל לעזוב את המלון וללכת לכל אשר ישאוהו רגליו, זאת מכיון והשוכר החדש משלם לו הרבה יותר ממה שהוא משלם. בלית ברירה עזב ר' מענדל את המלון, כשהוא נותר ברגע אחד ללא כל מקור של פרנסה, בעירום וחוסר כל. בצר לו החליט לשים את פעמיו אל רבו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב כדי לספר לו אודות השוכר החדש שהגיע למקום והשיג את גבולו, ועתה הוא נותר ללא פרנסה כלל.

נענה רבי צבי הירש ואמר לו: האמנם גוי זה ישתמש בבאר אשר חפרת אתה, והוא ירויח את כספרך? לא ולא! קח פיתקא אחרת וכתוב עליה את הפסוק (שם פסוק טו) 'וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביך סתמום פלשתים וימלאום עפר' והשלך את הפיתקא אל הבאר". ר' מענדל עשה כן, ואז בפעם אחת נגמרו המים מן הבאר ואינם, והבאר נותרה ריקה מכל טיפת מים. ערלי הכפר הגיעו כדרכם אל הבאר החדשה כדי להשקות את בעירם, אבל ראו והנה ריקה היא. או אז הגיעו כולם כאחד לצעוק על האדון: הנה, כל הימים בהם השוכר הראשון דר בבית המלון היו תמיד מים בבאר בשפע רב, אבל מהיום בו הגיע השוכר החדש תמו המים ואין מים לשתות. ואכן, כיון שתמו המים מן הבאר, חדלו שוב עוברי אורח, ובית המלון עמד שוב שומם מאין עובר. משראה כזאת האדון, בעל בית המלון, הבין כי אכן צרתו הגיעה אליו משום שהשליך את ר' מענדל היהודי השוכר מהמקום והשכיר את המלון לגוי. חיש מהר שלח אדון בית המלון לקרוא שוב לר' מענדל, וכאשר הגיע אמר לו: נחמתי והתחרטתי מאד בכך שהדחתי אותך והשלכתי אותך מבית המלון. מבקש אני ממך לשוב למלון כבראשונה, ואני מבטיח לך כי לא אוסיף יותר להדיחך ממנו.

משראה כזאת האדון, בעל בית המלון, הבין כי אכן צרתו הגיעה אליו משום שהשליך את ר' מענדל היהודי השוכר מהמקום והשכיר את המלון לגוי. חיש מהר שלח אדון בית המלון לקרוא שוב לר' מענדל, וכאשר הגיע אמר לו: נחמתי והתחרטתי מאד בכך שהדחתי אותך והשלכתי אותך מבית המלון. מבקש אני ממך לשוב למלון כבראשונה, ואני מבטיח לך כי לא אוסיף יותר להדיחך ממנו. נענה ר' מענדל ואמר לאדון: אני מאד שמח על דברך, אבל תדע לך כי לא אוכל לעשות דבר, מבלי

ויחפור באר אחרת

ליטול עצה מרבי הקדוש. אלך אפוא אל רבי וככל אשר יגיד לי כן אעשה". הלך ר' מענדל אל רבו הקדוש וסיפר לו ככל אשר ארע עתה ואת בקשת האדון לשכור שוב את בית המלון. שמע הרבי את דבריו ואמר לו: באם האדון מסכים להשכיר לך את בית המלון באותו מחיר בו שכרת בפעם הראשונה את בית המלון, רק אז תשכור את המקום. אבל אם יעלה את המחיר אל תשכירו. ואם ישכיר לך באותו מחיר תשכור, וכי אז תשליך אל הבאר פתקא שכתוב עליה הפסוק 'ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ' ותראה שפע ברכה והצלחה." חזר ר' מענדל אל האדון, וכאשר שמע כי האדון מסכים להשכיר לו את המלון באותו מחיר כמו בתחילה, שכר ממנו בשנית את בית המלון. לאחר מכן עשה ר' מענדל כפי שהורה לו רבו השליך אל הבאר פיתקא, ושוב נתמלאה הבאר מים כבתחילה, ועקב כך שוב העבירו כל הסוחרים את בהמותיהם דק דרך המלון הזה ודרך הבאר הזאת, ותהי לו הרווחה מתוך עשירות גדולה. מאותו יום ואילך ניהלו את בית המלון הזה בניו ונכדיו של ר' מענדל, כשהם רואים ברכה והצלחה ושפע גדול בכל מעשה ידיהם, ואף אדם כבר לא השיג את גבולם.